

UVOD

Moje zanimanje za adolescente, kao zasebnu dobnu skupinu, i njihov religiozni senzibilitet seže još iz studentskih dana. Točnije, nakon mog prvog i neuspjelog vjeronaučnog sata sa srednjoškolcima u jednoj zagrebačkoj župi. No, nakon neuspjeha, osjećaja frustriranosti i sumnje u smisao mog četverogodišnjeg studija, rodila su se u meni pitanja na koja još uvijek tražim adekvatan odgovor: kako mladima u današnjem društvu prenijeti Evanđelje i njegove temeljne vrednote, na koji način Crkva može uspostaviti istinski dijalog s mladima, kako mladi doživljavaju vjeru i na koji je način izražavaju, ima li danas religiozno pitanje svoje mjesto u interesnoj zoni mladih?

S tim pitanjima otišla sam na postdiplomski studij u Rim želeći specijalizirati pastoral mladih. U svom magistrarskom radu istraživala sam uzroke religioznog indiferentizma i kako se u evangelizaciji može nositi s tim izazovom u suvremenom društvu.

Nakon završenog studija vratila sam se u Hrvatsku i opet se našla pred srednjoškolcima. U trogodišnjem vjeronaučiteljskom radu u srednjim školama u Zagrebu i iskustvo druženja sa srednjoškolcima uočila sam kompleksnost ovog specifičnog životnog razdoblja koje se duboko reflektira i na njihovu religioznu dimenziju. U isto sam vrijeme počela predavati na Katehetskom institutu Religiozni odgoj i katehezu adolescenata i mladih. Za to vrijeme dozrela je u meni želja da predmet moje doktorske dizertacije bude sociološko istraživanje religioznosti adolescenata.

Zadnjih desetak godina u mnogim su europskim zemljama izvršena sociološka istraživanja o religioznosti adolescenata i mladih. Većina njih potvrđuju kako se religioznost adolescenata nalazi na razmeđu distanciranja od institucionalnih oblika religioznosti i traženja novih oblika u različitim religijskim pokretima – od New Agea do raznih drugih religijskih pokreta.

U Hrvatskoj, nije bilo mnogo socioloških istraživanja s područja religije zbog društveno političkih okolnosti, a

ona koja su bila imala su posebnu društveno-političku konotaciju koja je uvjetovala i istraživača i istraživane. Teolozima pogotovu nije bilo moguće da se bave ovom problematikom.

Nekoliko parcijalnih istraživanja na adolescentima i mladima pojavilo se nakon demokratskih promjena u našoj zemlji, ali ona su uglavnom obuhvatila samo neke segmente religioznosti. Ovo istraživanje religioznosti adolescenata je prvo u Hrvatskoj koje nije proveo jedan sociolog, nego teologinja.

Bitni cilj ovog rada jest istražiti, analizirati i vrednovati religioznost zagrebačkih srednjoškolaca promatranu kroz pet njenih temeljnih dimenzija. Također, želimo analizirati odnos adolescenata prema nekim temeljnim životnim vrijednostima.

Istraživanje je izvršeno na adolescentima u gradu Zagrebu zbog dva razloga: prvi je praktične naravi, tj. dostupnost srednjih škola u gradu Zagrebu za organiziranje i provođenje empirijskog istraživanja. Drugi je razlog sličnost zagrebačkih srednjoškolaca u tendencijama, željama, senzibilitetima, životnim vizijama i vrijednosnim opcijama drugih europskih metropola, što potvrđuju čak i samo djelomične usporedbe dobivenih rezultata s nekim europskim istraživanjima. Zatim, možemo pretpostaviti da i adolescenti iz drugih dijelova Hrvatske tendiraju k dinamici koja prati zagrebačke srednjoškolce. U tom smislu ovo istraživanje može biti polazište i izazov budućim istraživanjima na ovom području.

Rad sadrži tri glavna poglavlja koja su razrađena u nekoliko potpoglavlja. U *prvom poglavlju* prikazat ćemo teorijski okvir istraživanja s metodološkim aparatom kojeg smo koristili u istraživanju. Zatim ćemo opisati metodološke faze i postupke koje smo koristili u odabiru uzorka, provođenju istraživanja, prikupljanju podataka i metodičkog instrumentarija korištenog u obradi i interpretaciji dobivenih rezultata. Također, navodimo bitne hipoteze na kojima se temelji ovo istraživanje, te temeljna sociodemografska obilježja ispitivane populacije i analizu fenomena religioznosti kroz pet temeljnih dimenzija.

Drugo poglavlje odnosi se na temeljna psihološka, sociološka, kulturna i religiozna obilježja adolescencije, te bitne odrednice društveno-kulturnog ambijenta u kojemu adolescenti žive. Adolescencija je životno razdoblje u kojem se oblikuje identitet, proces kojeg prate različite krize: psihološka, moralna, religiozna, itd. U vrijeme adolescencije događa se intenzivna socijalizacija u društvo i život odraslih. U procesu društvene integracije sudjeluju najrelevantnije društvene odgoje ustanove: obitelj, škola, skupina

vršnjaka, masovni mediji. Sve se to događa u okviru složenih društvenih procesa. Stoga ćemo analizirati utjecaj društvenih procesa na razvoj adolescenata, s naglaskom na hrvatsko društvo u tranziciji.

U trećem poglavlju donosimo interpretaciju dobivenih rezultata sociološkog istraživanja religioznosti adolescenata u gradu Zagrebu. Ovaj, najopsežniji, dio ima šest potpoglavlja u kojima se analizira religioznost promatrana kroz pet temeljnih dimenzija: religiozna praksa, moralno-etička dimenzija, religiozno iskustvo, vjerovanja i religiozna (crkvena) pripadnost. Također, u ovom poglavlju analizirat ćemo vrijednosni okvir adolescenata promatran kroz njihov odnos prema slobodnom vremenu, vrednotama, budućnosti i pitanju smisla života.

Svih pet dimenzija analizirano je i interpretirano kroz prizmu šest, a ponegdje i sedam, nezavisnih varijabla: dob, spol, (profil škole), mjesto boravka, stupanj obrazovanja roditelja, prakticiranje vjere i pohađanje mise.

Služili smo se metodom empirijskog istraživanja, multivarijantne analize i deskriptivnom metodom.